

УДК 342.951:351.82

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.26>**Вадим Селюков,**

канд. юрид. наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування

факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КІНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Правоохоронна діяльність, яка притаманна великій кількості органів та підрозділів, характеризується чітким нормативно-правовим регулюванням. Кінологічна діяльність, як частина правоохоронної діяльності «силових» органів, також повинна ґрунтуватися на положеннях законодавства. Однак у часи постійних суспільно-політичних змін, реформування різних секторів економіки й оборони вимагають від державних органів учинення дій щодо вдосконалення всіх напрямів забезпечення своїх повноважень та функцій. Першочерговим має стати вдосконалення саме нормативного базису здійснення повноважень. Особливо це питання актуальне щодо сфери застосування службових собак. Наведена стаття є результатом ґрунтовного аналізу чинної нормативно-правової бази, яка визначає діяльність кінологічних органів та служб різних відомств. Активна участь автора в «кінологічному» житті сучасної України також сприяла виробленню власного авторського розуміння проблемних сфер у контексті кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, що, у свою чергу, наштовхнуло на розроблення пропозицій щодо нормативного врегулювання даних питань. У статті проаналізовані проблемні питання, що виникають під час повсякденної діяльності кінологічних підрозділів, визначено головні прогалини чинного законодавства, а також акцентовано увагу на тих негативних наслідках, які є результатом цього. З огляду на наведене запропоновано орієнтовну структуру уніфікованого нормативно-правового акта (постанова Кабінету Міністрів України) у сфері кінологічного забезпечення в Україні. Особливу увагу приділено питанню подальшого існування службових собак після закінчення служби в кінологічних підрозділах. Адже сучасна тенденція непокоїть як працівників кінологічних підрозділів, так і твариннозахистну спільноту, присипляння таких собак не є гуманним заходом. Зроблено висновки, що ключовими напрямками вдосконалення законодавства у сфері регулювання відносин щодо кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності мають бути: висока ефективність діяльності з використання службових собак; забезпечення належного поводження із тваринами; нормативна визначеність усіх без винятку процесів кінологічного забезпечення; максимальне поєднання правоохоронних, кінологічних та ветеринарних знань під час підготовки та використання собак; нормативне визначення відносин між різними відомствами й органами; належний рівень соціального захисту кінолога та собак.

Ключові слова: кінологічне забезпечення, службова кінологія, службовий собака, K9, контроль.

Постановка проблеми. Серед наявних нині проблемних питань діяльності кінологічних підрозділів варто виділити таке: відсутність єдності нормативного регулювання; норми щодо харчування службових собак значно застарілі; відсутній механізм подальшого використання службових собак, які за віком або з інших підстав відсторонені від служби; значне навантаження на кінолога; організаційна структура кінологічних підрозділів не завжди відповідає потребам відповідної служби; нормативна невизначеність та складність зберігання запахоносіїв; нормативне визначення статусу службового собаки.

З урахуванням специфіки правоохоронної сфери діяльності кінологічних підрозділів варто підкреслити, що її нормативне врегулювання завжди буде найефективнішим способом врегулювання більшості складних, колізійних питань. Так, якщо звернутися до процесу вдосконалення кінологічної діяльності, то варто сконцентруватися на тому, що головною та ключовою вимогою вдосконалення самого процесу кінологічного забезпечення є належний рівень нормативного регулювання діяльності даного виду. Отже, у контексті проблемних питань організації кінологічної діяльності варто, зважаючи на ці проблеми, здійснювати ана-

ліз перспективних напрямів удосконалення законодавства.

Метою статті є розгляд перспектив удосконалення законодавства у сфері кінологічної діяльності в Україні.

Вклад основного матеріалу. Єдність нормативного регулювання полягає в тому, що весь комплекс повноважень, які призначено суб'єктам кінологічної діяльності, регламентовано єдиним нормативним документом, який має загальний характер. Тобто актуальним для кінологічної діяльності є створення нормативного акта, який би містив загальні, а не конкретизовані вимоги до здійснення кінологічної діяльності у правоохоронній сфері.

Однак не варто забувати, що для правильного й ефективного застосування та реалізації найбільш загальних норм необхідно виявити їхні зв'язки з фактичною дійсністю. У такому разі говорити про відсутність конкретизації не варто. Вона повинна здійснюватися на відомчому рівні, на відміну від загальних норм, які мають бути вищими за юридичною силою та стати підґрунтям для відомчих правових актів. Конкретизація спрямована на виявлення зв'язку між загальною нормою права та конкретною життєвою обставиною шляхом установлення на основі початкової норми низки актів, що конкретизують. За допомогою правоконкретизуючих актів правове регулювання суспільних відносин здійснюється з урахуванням їхніх особливих або індивідуальних ознак. Зміст діяльності суб'єктів із реалізації таких нормативно-правових актів набуває більшої точності та конкретності; результат конкретизації виявляється більш визначеним за змістом, ніж норма права, яку конкретизували [2, с. 133]. Така система правового регулювання певного виду діяльності вбачається більш доцільною, навіть з урахуванням тієї специфіки діяльності кожного окремого суб'єкта кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, що наявна в сучасних умовах.

Також хотілося б звернути увагу на те, що В.С. Нерсесенц дещо схоже підходить до вирішення даного питання, виокремлює правове регулювання, що існує в абстрактно-загальній формі, яка передбачає, що норма права ще не має конкретизуючого регулятивно-правового значення стосовно конкретної поведінки конкретної особи в конкретних умовах, та правове регулювання у гранично-конкретизованій формі – це конкретизуюча регулятивно-правова дія норми права стосовно конкретної поведінки конкретної особи в конкретній ситуації [3, с. 476; 10, с. 29]. Погоджуємося із зазначе-

ними думками і наголосимо, що універсальний (загальний) нормативно-правовий акт має регламентувати суто загальні положення стосовно службової кінології. А особливі норми, що конкретизують діяльність тієї чи іншої служби, мають регламентувати спеціальні норми відомчих нормативних актів, які ухвалені на основі і відповідно до універсального документа.

Актуалізуємо необхідність ухвалення Закону України або постанови Кабінету Міністрів України «Про засади службової кінології у правоохоронній сфері» і зазначимо, що варто наголосити на орієнтовному змісті даного документа. Так, на нашу думку, нижченаведена структура документа вважається оптимальною для формування того змістовного наповнення, що необхідне для більш ефективного врегулювання суспільних відносин у сфері службової кінології. Даний документ пропонується з такою структурою:

I. Загальні положення. У даному розділі варто визначити мету та підстави ухвалення акта, сферу дії цього акта, на виконання положень яких законів ухвалено. У загальних рисах варто окреслити коло суб'єктів, яких стосується документ, а також головні принципи кінологічної діяльності у сфері забезпечення функціонування сектора безпеки й оборони.

II. Визначення понять. У даному розділі надається перелік та визначення всіх термінів, які використовуються в нормативно-правовій та методичній базі щодо регулювання сфери відносин щодо використання та застосування службових собак.

III. Суб'єкти службової кінології. Даний розділ повинен містити перелік суб'єктів, що мають можливість здійснювати кінологічну діяльність. Крім того, необхідно визначити головні цілі та завдання, які мають реалізувати вказані суб'єкти з використанням службових собак. Дуже важливим аспектом в цьому розділі є висвітлення вимог до кінологів, які здійснюють службову діяльність у сфері підготовки, тренування, застосування та використання службових собак. Даний аспект є досить важливим та доречним через те, що кінологічна діяльність у правоохоронній сфері супроводжується безліччю різнопланових функцій та особливостей, що вимагає від кінолога певного об'єму знань та навичок.

IV. Загальні вимоги до розведення й утримання службових собак. Даний розділ повинен корелюватися з такими нормативними актами, як закони України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [5], «Про тваринний світ» [9], «Про охорону навколишнього природного середовища» [8],

Європейська конвенція про захист домашніх тварин [1] тощо. Доцільно регламентувати загальні умови утримання службових собак, вимоги щодо ветеринарного забезпечення, годування, чищення, купання, перевезення, а також загальні засади розведення та вирощування собак. Крім того, дуже важливим аспектом, що має бути врегульований, повинне стати визначення подальшої долі службових собак, які через вік або інші чинники не здатні продовжувати «службу».

V. Загальні правила використання службових собак. З огляду на те, що принципи та моделі використання службових собак у різних органах є схожими, варто закріпити загальні засади визначення підстав та меж застосування службових собак із метою більш ефективного та якісного виконання функцій правоохоронних органів і служб.

VI. Обмеження щодо поводження зі службовими собаками. Даний розділ необхідно присвятити застереженням, заборонам та заходам безпеки під час поводження із тваринами; діям, які категорично забороняється вчиняти під час поводження із собаками; відповідальності за порушення цих правил або вимог чинного законодавства у сфері захисту тварин від жорстокого поводження.

VII. Прикінцеві положення. Даний розділ можна вважати технічним, адже необхідність його існування пояснюється тим, що ухвалення даного нормативного документа спричинить необхідність внесення змін в інші нормативно-правові акти. Саме такі положення мають бути окреслені в даному розділі, а також умови, порядок та дата набрання чинності даним документом.

Отже, у підсумку щодо єдності нормативно-правового регулювання варто наголосити на необхідності підґрунтя для відомчих нормативних актів, яким може бути як закон України, так і постанова Кабінету Міністрів України.

Наступною проблемою, яка потребує якнайшвидшого вирішення, є проблема визначення норм годування для службових собак. Більшість відомчих інструкцій з організації діяльності кінологічних підрозділів містять інформацію щодо вимог до харчування службових собак, але, на жаль, їх дотримання під великим питанням.

Проблемним питанням безпосередньо є те, що нормативно визначено альтернативні варіанти харчування. Сучасні технології дають змогу виготовлювати сухий збалансований раціон для собак, який є значно поживнішим. Так, нормативні документи містять варіанти годування службових собак: сухим кормом відповідного класу або шляхом приготування їжі на території кінологіч-

них підрозділів. З огляду на якість сучасного сухого раціону варто наголосити на тому, що годування службових собак натуральною їжею не є виправданим, а на придбання готового корму не вистачає коштів із кошторису.

На додаток до цього норми нині чинної постанови Кабінету Міністрів України «Про норми годування штатних тварин військових частин, закладів, установ і організацій Збройних Сил, інших військових формувань, структурних підрозділів Державної спеціальної служби транспорту, органів і підрозділів Національної поліції, цивільного захисту та установ кримінально-виконавчої служби» застаріли [7]. Для прикладу звернемося до такої норми даного документа: «На строк понад 12 годин і на кожен добу перебування в дорозі замість продуктів, передбачених цією нормою, видаються концентровані сухі корми згідно з вимогами, передбаченими п. 9 цієї примітки, або 700 г хліба із суміші житнього обдирного і пшеничного борошна першого сорту і 700 г м'ясо-рослинних консервів». З огляду на зміст даної норми хочеться зробити висновок про те, що ключовою ідеєю було те, що годування повинно відповідати тій кількості фінансування, яке нині наявне, а не реальним потребам службових собак у здоровому раціоні.

Позитивним прикладом є норми Положення про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України, які чітко визначають, що в годуванні службових собак використовуються сухі корми класу «Супер-преміум» та спеціальні консервовані корми, що рекомендуються виробником для годування службових собак [6]. Варто зазначити, що в даній ситуації акцент робиться не тільки на клас корму, а й на тому, щоби він відповідав його особливостям. Ідеться про те, що перевагу віддають тому корму, який призначений для службових собак, робочих собак, собак, які ведуть активний спосіб життя і яким необхідне збалансоване харчування.

Проаналізована проблема передбачає її вирішення суто шляхом нормативного врегулювання правил годування, які б відповідали вимогам сучасності та забезпечували найкращий раціон для службових собак. Крім того, важливим для вирішення даної проблеми є питання фінансування даної статті витрат кінологічного підрозділу з метою створення реальної можливості для закупівель для собак кормів відповідної якості.

Наступним, на нашу думку, найбільш пріоритетним, напрямом удосконалення є створення гуманного механізму визначення долі службових собак, які за віком або через якісь інші обставини не можуть надалі продовжувати службу. Відомчі інструкції

та положення передбачають, що собаки після досягнення 8-річного віку можуть бути списані зі служби у зв'язку з досягненням відповідного віку. Нині нормативно визначено, що службові собаки в окремих підрозділах можуть бути передані до інших підрозділів для несення вартової (сторожової) служби або на утримання фізичної особи, що має таке бажання. Але не в усіх кінологічних структурах розвинена практика такої діяльності, адже, наприклад, у Національній поліції дуже рідко практикується таке, коли кінолог забирає собаку до себе і в подальшому доглядає її до смерті.

Однак дехто може сказати, що вихід існує – присипляння собак. Але знову ж таки, на нашу думку, таке поводження із тваринами виправдане за наявності виключних обставин зі здоров'ям собаки та пов'язане із припиненням мучення тварини. У ситуаціях, коли є відповідні вади, що заважають здійснювати подальшу службову діяльність, або досягнення відповідного віку, є недоцільним присипляння собак. Варто скористатися досвідом закордонних правоохоронних органів, де практика «пенсійного утримання» собак або волонтерські рухи щодо знаходження власників для собак, які вже не працюють, дуже поширена. Дану різницю можна пояснити ще й тим, що, наприклад, у Сполучених Штатах Америк дуже розвинена практика закупівлі вже підготовлених собак у правоохоронні кінологічні підрозділи. Це потребує значних витрат, а подальше їх присипляння свідчить про те, що відповідні кошти просто викинуті «на вітер».

Однак не варто цілком копіювати механізми закордонних правоохоронних органів. Сучасна Україна здатна ухвалити виключно необхідні положення щодо даного механізму. До них можна віднести такий порядок: 1) виключення норми щодо визначення віку собаки як підставу для списання зі служби; 2) визначення більш чіткого та логічного порядку оцінювання службових якостей собаки для з'ясування необхідності в подальшій службовій діяльності; 3) упровадження механізму залишення собак на балансах кінологічних підрозділів із подальшим утриманням для задоволення профорієнтаційних потреб; 4) заохочення населення, а особливо кінологів, до того, щоб уже не службового собаку приймали в родину; 5) пільгові умови утримання та годування для службових собак, які є власністю кінолога, але на підставі договору використовуються як службові. Хотілося б трохи детальніше зупинитися на даному питанні.

Даний механізм, коли кінолог із власним собакою приходить на службу, у більшості

кінологічних підрозділів є досить рідкісним. Така ситуація характерна для Державної митної служби України (у минулому ДФС), для Служби безпеки України, де в більшій кількості кінологи придбають власних собак для подальшої кінологічної діяльності. В інших підрозділах службовий собака розглядається більше як матеріальний засіб, який передається від однієї особи іншій. Це ще раз підтверджує різні погляди на статус собак: у разі використання власного собаки ставлення до нього можна ототожнювати зі стосунками з напарником; в іншому разі собака є власністю кінологічного підрозділу та закріплюється за працівником, однак здебільшого проживає на території кінологічних центрів. Чому саме варіант із власним службовим собакою є більш сприятливим для службової діяльності? Відповідь на це питання є дуже простою. Собака не є інструментом, який завжди спрацьовує належним чином, він постійно потребує тренувань та спілкування. Чим більше часу кінолог проводить із собакою, тим кращий зв'язок між ними налагоджується, тим краще собака розуміє людину і тим ефективніше реагує на її команди. За інших обставин досягти такого взаєморозуміння дуже складно. Отже, серед іншого, потребує врегулювання питання подальшого утримання собак після служби. Як показує практика, здебільшого саме той кінолог, який займався із собакою, і виявляє бажання його утримувати в подальшому, тому пропонується визначити мінімально необхідну допомогу таким особам на утримання таких собак. Або ж також убачається доречним залишення собаки на балансі підрозділу з утриманням до смерті. Головною засадою в контексті окресленої проблеми є унеможливлення випадків присипляння службових собак через те, що вони не можуть в подальшому виконувати службові завдання.

Наступною проблемою, яка потребує нормативного вирішення, є питання врегулювання службового навантаження на кінолога та на собаку. Специфіка кінологічної діяльності правоохоронних органів визначає особливістю діяльності їх працівників те, що вони постійно мають бути готові здійснювати свої повноваження та виконувати службові завдання (у контексті принципів безперервності та змісту служби, а не роботи). Однак, на відміну від інших спеціальних засобів, якими забезпечують правоохоронні органи, службові собаки мають фізіологічні особливості, що впливають на тривалість їх використання, яка прямо пропорційна ефективності такої діяльності. Нормативно врегульовано, що собаки потребують регулярного відпочинку,

але фактично вимоги щодо оперативності застосування службового собаки нівелюють положення даної норми. Тому, з урахуванням усього вищенаведеного щодо завантаженості, пропонується реорганізувати структуру кінологічних підрозділів із метою не формального використання службового собаки («тому, що так прописано в Положенні»), а з метою здійснення більш ефективної діяльності у правоохоронній сфері.

Зупиняючись на організаційній структурі органів та підрозділів, які провадять кінологічну діяльність, варто зазначити, що здебільшого граничні звання, розмір грошового утримання та майнового забезпечення є нижчим за інші служби. Авжеж, дана теза не є характерною для всіх підрозділів, однак вона заслуговує на увагу. Діяльність кінолога, на нашу думку, можна вважати діяльністю спеціаліста з використання спеціальних знань та умінь. Крім того, що кінолог повинен уміти реалізовувати свої знання, він має готувати службового собаку до повсякденної діяльності. З огляду на це структура кінологічних підрозділів повинна бути організована таким чином, щоби кінолог мав можливість ефективно здійснювати свої повноваження. Крім того, відсутність штатних місць кінологів в окремих підрозділах органів та служб призводить до зниження ефективності даної діяльності. Для прикладу можемо навести ситуації із підрозділом КОДР у Національній поліції України, де до певного часу не було посади кінолога. А під час реалізації тактичних оперативних планів, що є головною діяльністю КОРД, застосування стороннього кінолога забороняється. Тому вдалим рішенням було запровадження відповідних посад. Також, на нашу думку, дуже доречним є створення в системі патрульної поліції кінологічних підрозділів. Адже в Законі України «Про Національну поліцію» зазначено, що службового собаку дозволяються використовувати під час патрулювання, однак патрульна поліція нині не використовує патрульних собак у складі патрулів.

Ще одним наріжним каменем, що нині ускладнює роботу з підготовки службових собак, є питання якості запахоносіїв, які використовуються під час спеціального курсу дресирування. Усім відомо, що собаку можна навчити шукати будь-яку речовину, яка має хоча б мінімальні запахові властивості. Дресирування собак на оригіналах речовин, які в подальшому собака повинен шукати, є більш ефективним, ніж використання запахозамінників у підготовці. Оригінали дозволяють створити в собаки більш стійкий рефлекс, який максимально виклю-

чатиме реагування собаки на сторонні схожі запахи. Нині чинний Порядок використання наркотичних засобів і психотропних речовин під час дресирування службових собак для розшуку таких засобів і речовин [4] визначає можливість використання деякими правоохоронними органами й установами оригіналів наркотичних та психотропних речовин, але фактично на практиці така можливість відсутня. Брак нормативної визначеності порядку зберігання таких речовин, умови їх використання та відповідальність за дотримання вимог збереження є головними причинами такої ситуації. Однак не тільки це спричиняє проблеми з підготовки собак. Проблема довіри та належного контролю за використанням оригіналів наркотичних засобів є дуже актуальною, адже під час дресирування можливі випадки фактичного зменшення кількості (ваги) наркотичної речовини через її фізичні властивості (випарювання, випарювання). У даній ситуації зменшення ваги контролюючими органами буде розглядатися як привласнення кінологом певної речовини для власних цілей. Тому процес нормативного врегулювання даного питання потребує більш уважного та ґрунтовного дослідження саме фізичних властивостей наркотичних речовин у частині їх використання для дресирування службових собак.

І наостанок хотілося б звернути увагу на те, що вже було акцентовано, що нормативно визначено службового собаку як спеціальний засіб. Однак майже всі кінологи стверджують, що собака є чимось більшим. Це те створіння, якому інколи можна довірити власне життя. Тому, на нашу думку, доречним є виділення службових собак із категорії спеціальних засобів в окрему статтю з назвою «Застосування службових собак».

Висновки

У підсумку проведеного аналізу перспективних напрямів удосконалення законодавства у сфері регулювання відносин щодо кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності доречно наголосити на тому, що ключовими засадами вдосконалення має бути: висока ефективність діяльності з використання службових собак; забезпечення належного поводження із тваринами; нормативна визначеність усіх без винятку процесів кінологічного забезпечення; максимальне поєднання правоохоронних, кінологічних та ветеринарних знань під час підготовки та використання собак; нормативне визначення відносин між різними відомствами й органами; належний рівень соціального захисту кінолога та собак.

Список використаних джерел:

1. Європейська конвенція про захист домашніх тварин, ратифіковано Законом № 578-VII (578-18) від 18 вересня 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#top.
2. Красюк І.А. Конкретизація права в забезпеченні ієрархії нормативно-правових актів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 70. С. 127-134.
3. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства. Москва, 1999. 552 с.
4. Порядок використання наркотичних засобів і психотропних речовин під час дресировання службових собак для розшуку таких засобів і речовин : постанова КМУ від 29 липня 2009 р. № 831. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/233810750>.
5. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лютого 2006 р. № 3447-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text>.
6. Про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 15 грудня 2015 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-15#top>.
7. Про норми годування штатних тварин військових частин, закладів, установ і організації Збройних Сил, інших військових формувань, структурних підрозділів Державної спеціальної служби транспорту, органів і підрозділів Національної поліції, цивільного захисту та установ кримінально-виконавчої служби : постанова КМУ від 15 жовтня 2001 р. № 1348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1348-2001-%D0%BF#>.
8. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
9. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>.
10. Тарахонич Т.І. Види правового регулювання: теоретичні аспекти розуміння. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 28-32.

Vadym Seliukov. Prospects for the improvement of legal regulation of canine activities in Ukraine

Law enforcement activities, which are inherent in a large number of bodies and departments, are characterized by clear legal regulations. Dog training, as part of law enforcement activities of law enforcement agencies, should also be based on the provisions of the law. However, in times of constant socio-political changes, the reform of various sectors of the economy and defense requires public authorities to take action to improve all areas of their powers and functions. The priority should be to improve the regulatory framework for the exercise of its powers. This issue is especially relevant in the field of service dogs. This article is the result of a thorough analysis of the existing legal framework that defines the activities of canine bodies and services of various departments, as well as the author's active participation in the "canine" life of modern Ukraine gave the opportunity to develop their own understanding of the problem areas, which in turn prompted the development of proposals for regulatory regulation of these issues. The article analyzes the problematic issues that arise during the daily activities of dog departments, identifies the main gaps in current legislation, as well as focuses on the negative consequences that result from this. Given the above, the proposed approximate structure of the unified legal act (most likely the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine) in the field of canine support in Ukraine. Particular attention is paid to the question of the continued existence of service dogs after the end of service in canine units. After all, the current trend worries both employees of dog departments and animal welfare community, putting such dogs to sleep is not a humane measure. It is concluded that the key areas for improving the legislation in the field of regulation of relations regarding the canine support of law enforcement should be: high efficiency of the use of service dogs; ensuring proper treatment of animals; normative certainty of all processes of cynological support without exception; maximum combination of law enforcement, canine and veterinary knowledge during the training and use of dogs; normative definition of relations between various departments and bodies; the appropriate level of social protection of cynologists and dogs.

Key words: cynological support, service cynology, war dog, K9, control.

